

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

**Esas Sayısı:1977/117**

**Karar Sayısı:1977/113**

**Karar Günü:22/9/1977**

**Resmi Gazete tarih/sayı:21.10.1977/16091**

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme : 4. Kolordu Komutanlığı Sıkıyönetim I Numaralı Askeri Mahkemesi. Mamak - Ankara

İtirazın konusu : 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı "Cumhuriyetin 50 nci yılı nedeniyle bazı suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun" un 2. maddesinin (A) bendinin, Türk Ceza Kanununun 168. maddesiyle sınırlı olarak iptali istemidir.

### I . OLAY :

Sanıkların Türk Ceza Kanununun 168. maddesi uyarınca cezalandırılmalarına ilişkin karar Askeri Yargıtay 1. Dairesince; sanıklar hakkında uygulanması gereken 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin (A) bendinin Türk Ceza Kanununun 168. maddesi yönünden iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulması gerekirken yazılı şekilde hüküm verilmesi Yasaya aykırı görülerek bozulması üzerine, 4. Kolordu Komutanlığı Sıkıyönetim I Numaralı Askeri Mahkemesince bozma kararına uyularak 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin (A) bendi kuralının Türk Ceza Kanununun 168. maddesiyle sınırlı olarak iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiştir.

### III - YASA METİNLERİ:

#### 1 - İtiraz konusu yasa kuralı:

15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin, itiraz konusu (A) bendi şöyledir :

"Madde 2 - 7/2/1974 tarihine kadar işlenmiş:

A) Türk Ceza Kanununun 127, 128, 129, 131, 132, 133 üncü maddelerinde, 135 inci maddesinin ikinci bendinde, 136, 137, 138, 139 uncu maddelerinde, 146 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında, 148. maddesinde 149. uncu maddesinin üçüncü fıkrasında, 150, 152, 156, 157, 168, 171, 172 ve 384 üncü maddeleriyle Askeri Ceza Kanununun 55, 56 ve 59 uncu maddelerinde yazılı suçlardan dolayı 5 yıl veya daha az bir süre ile mahkûm olanların cezaları fer'i ve mütemmim cezaları ile ceza mahkûmiyetlerinin sonuçlarını da kapsamak üzere affedilmiştir.

Yukarıda yazılı suçlardan dolayı 5 yıldan fazla süre ile mahkûm edilenlerin hürriyeti bağlayıcı cezalarının 5 yılı ve para cezalarının tamamı affedilmiştir.

#### 2 - Dayanılan Anayasa kuralı :

Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası şöyledir:

"Madde 92 - .....

Millet Meclisi Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemezse, her iki Meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulur. Bu komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi karma komisyonca veya Cumhuriyet

Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Cumhuriyet Senatosunda üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul edilmiş olan madde değişikliklerinde, Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için, üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Bu halde açık oya başvurulur."

#### IV. İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca yapılan ilk inceleme toplantısında; dosyanın eksikliği bulunmadığından işin esasının incelenmesine ve incelemenin başka güne bırakılmaksızın sürdürülmesine oybirliğiyle;

karar verilmiştir.

#### V. ESASIN İNCELENMESİ :

İtirazın esasına ilişkin rapor, Mahkeme kararının gerekçesi, iptali istenen yasa ve dayanan Anayasa kuralları, bunlarla ilgili gerekçeler ve diğer yasama belgeleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

1- İtiraz eden Mahkemenin kararında, uygulanacak yasa kuralının biçim yönünden Anayasa'ya aykırı olarak yasalaştırıldığı ve bu nedenle iptali gerektiği belirtilmiştir.

15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Yasanın 2. maddesinin (A) bendindeki kural Türk Ceza Kanununun 127. ve Askerî Ceza Kanununun 56. maddelerinin olayla ilgili hükümleri ile sınırlı olarak Anayasa Mahkemesinin 28/11/1974 günlü, Esas : 1974/34, Karar : 1974/50 sayılı kararı ile Anayasa'nın 92. maddesinin beşinci fıkrasındaki kurala aykırı biçimde olduğu gerekçesiyle iptal edilmiş ve bu karar 21/1/1975 günlü, 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

1803 sayılı Yasanın 2. maddesinin (A) bendi için daha önce saptanmış bulunan iptal nedeni, itiraz konusu yasa kuralı yönünden de geçerlidir. Bu neden, yukarıda gün ve sayısı açıklanan ve yayımlandığı Resmî Gazete'nin gün ve sayısı gösterilen Anayasa Mahkemesi kararında bütün açıklık ve ayrıntıları ile belirtilmiş olduğundan burada yinelenmesine gerek görülmemiştir.

O halde aynı nedenlerle sözü geçen kuralın Türk Ceza Kanununun 168. maddesi yönünden de iptaline karar verilmelidir.

Muhittin Gürün ve Nihat O. Akçakayalıoğlu iptal görüşüne değişik gerekçeler ile katılmışlardır.

Ahmet Koçak ve Ahmet Salih Cebi iptal görüşüne katılmamışlardır.

2- İptal hükmünün yürürlüğe giriş günü :

Anayasa'nın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrası ile saptanmış olan ilkeye göre özel bir durum zorunlu kılmıyorsa, iptal hükmünün yürürlüğe gecikmeksizin konulması asıldır, İnceleme konusu olayda da Anayasa'ya aykırılığı anlaşılmış bir kuralın yürürlüğünü sürdürmesi için bir zorunluluk ve bu nedenle de iptal hükmü için ayrı bir yürürlük günü kararlaştırılmasına gerek görülmemiştir.

Ziya Önel, Abdullah Üner, Fahrettin Uluç ve Nihat O. Akçakayalıoğlu bu görüşe katılmamışlardır.

#### VI. SONUÇ:

**Esas Sayısı:1977/117**

**Karar Sayısı:1977/113**

1- 15/5/1974 günlü, 1803 sayılı Yasanın 2. maddesinin itiraz konusu yapılan (A) bendindeki kuralın, Millet Meclisinde Anayasa'nın 92/5. maddesinde açıklanan yöneme aykırı olarak oylanmış bulunması nedeniyle biçim yönünden ve Türk Ceza Kanununun 168. maddesi açısından iptaline, Muhittin Gürün ve Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun değişik gerekçeleriyle, Ahmet Koçak ve Ahmet Salih Çebi'nin karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla,

2- İşin niteliğine göre Anayasa'nın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına Ziya Önel, Abdullah Üner, Fahrettin Uluç ve Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla,

22/9/1977 gününde karar verildi.

Başkan  
Kâni Vrana

Başkanvekili  
Şevket Müftügil

Üye  
Ziya Önel

Üye  
Abdullah Üner

Üye  
Ahmet Koçak

Üye  
Şekip Çopuroğlu

Üye  
Fahrettin Uluç

Üye  
Muhittin Gürün

Üye  
Lütfi Ömerbaş

Üye  
Ahmet Erdoğan

Üye  
Hasan Gürsel

Üye  
Ahmet Salih Çebi

Üye  
Adil Esmer

Üye  
Nihat O.  
Akçakayalıoğlu

Üye  
Ahmet H. Boyacıoğlu

### **KARŞIOY YAZISI**

21/1/1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 28/11/1974 gün ve 1974/34 Esas ve 1974/50 sayılı kararında açıkladığım nedenlerle çoğunluğun süreye ilişkin görüşlerine katılmıyorum.

Üye  
Ziya Önel

### **KARŞIOY YAZISI**

Cumhuriyetin 50. yılı dolayısıyla yayımlanan 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (A) bendinin Türk Ceza Kanununun 168. maddesi yönünden iptaline ve iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına karar verilmiştir.

1803 sayılı Yasanın sözü edilen hükmü, esasa girişilmeksizin diğer deyimle Anayasa'da yer alan temel kural ve ilkelere uygun olup olmadığı hakkında bir inceleme yapılmaksızın sadece bir şekil meselesinden dolayı iptal edilmiş olmasına göre yasama organının, bu hükmü yeniden ete alarak şekil noksanını düzeltme ve yasa hükmünü yeniden düzenleme yetkisini haiz olduğu kuşkusuzdur. Yasama organının bu yetkisini kullanabilmesi de kendisine yeterli bir sürenin tanınması ile mümkündür. Bu süre verilmediği takdirde, iptal kararı Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte sözü edilen yasa kuralı yürürlükten kalkacak ve bu yüzden de yasama organının bu yetkisini kullanma olanağı fiilen ortadan kalkacaktır.

Anayasa'nın 152. maddesinde; "Anayasa Mahkemesince, Anayasa'ya aykırı olduğundan iptaline karar verilen kanun veya içtüzük veya bunların iptal edilen hükümleri, gerekçeli kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde, Anayasa Mahkemesi, iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez." denmektedir.

Görüldüğü gibi Anayasa'nın bu maddesinde, iptal edilen bir yasa hükmünün daha bir yıla kadar, Anayasa Mahkemesi kararı ile yürürlükte kalabileceği açıkça kabul edilmektedir. Bu itibarla, Anayasa'ya aykırılığı anlaşılan bir kanun hükmünün daha bir süre yürürlükte kalabilmesinin Anayasa ilkeleri ile bağdaştırılamıyacağı" yolundaki bir görüşe yer verilemez. Kaldı ki : yukarıda da işaret edildiği üzere yasama organına bu kanun hükmünü yeniden düzenleme yetkisini kullanabilme olanağının sağlanması gibi ortada zorunlu bir durum da söz konusu olmaktadır.

Bu hususlar dikkate alınırsa; bu iptal kararının yürürlüğe girebilmesi için Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlamak üzere yeterli bir sürenin verilmesinde zorunluluk mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Bu nedenlerle; iptal kararının "iptal hükmü için ayrı bir yürürlük günü kararlaştırılmasına gerek görülmediğine" şeklindeki bölümüne karşıyım.

Üye  
Abdullah Üner

### **KARŞIOY YAZISI**

21/1/1975 günlü ve Z5125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Esas : 1974/34, Karar : 1974/50 sayılı Anayasa Mahkemesi kararına ilişkin karşıoy yazımın 3 numaralı bendinde açıkladığım gerekçelerle çoğunluğun bu kararının aynı konu ile ilgili kısmına katılmıyorum.

Üye

Ahmet Koçak

### **KARŞIOY YAZISI**

Anayasa'nın 64. maddesi gereğince genel ve özel af ilân etme yetkisi Büyük Millet Meclisine aittir; affın ölçüsünün saptanmasının da bu yetki cümlesinden olduğu kuşkusuzdur. Bu görüş Anayasa Mahkemesinin 9/6/1964 günlü ve 1964/12-27 sayılı kararında açıklanmıştır.

Kanun koyucu bu yetkisine dayanarak 1803 sayılı Af Kanununun iptal konusu 2. maddesinin A bendi ile T.C.K. nun 168. maddesinde yazılı suçlara tekabül eden cezanın tümünü değil cezalarından yalnız beş yılının af edilmesini öngörmüştür.

Olayda Anayasa Mahkemesince bu madde hakkında yalnız biçim yönünden iptal kararı verilmiştir. Biçim yönünden iptal edilen bir hükmün Büyük Millet Meclisinin yeniden düzenleme yetkisi vardır. Öyle ise yasama organına bu takdir yetkisini kullanabilecek bir süre kabul etmek gerekir.

Yasama organının bu yetkisini kullanabilmesi de iptal kararının Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca yürürlüğe girmesi bakımından yeterli bir sürenin verilmesine bağlıdır. Süre verilmez ise iptal kararı Resmi Gazete'de yayımlandığı gün af Yasasının bu hükmü yürürlükten kalkacak ve yasama organının yeni bir düzenleme yapmasına olanak kalmayacaktır.

Böyle olunca af yasasının sözü edilen hükmü yürürlükten kalkacak, T.C.K. nün 168. maddesine giren suçlar da kanun koyucusunun istek ve idaresi dışında yasanın birinci maddesi ile tamamen affın kapsamı içine girmiş olacaktır.

Bu nedenle süre verilmemesi kararına karşıyım.

Üye

Fahrettin Uluç

### **KARŞIOY YAZISI**

Yukarıdaki kararda (1977/117 - 113) kanun teklif ve tasarılarının Cumhuriyet Senatosundaki görüşülmeleri sonucunda, Millet Meclisince kabul edilmiş bulunan madde metnlerinin değiştirilmesi ve Millet Meclisince de bu değişikliklerin benimsenmemesi nedeniyle sorunun, Anayasa'nın 92. maddesinin beşinci fıkrası gereğince Karma Komisyona gitmesi halinde, benimsenmeyen maddelere ilişkin olarak Cumhuriyet Senatosunca, Karma Komisyonca ve Millet Meclisince düzenlenen metinlerin tümünün üç ayrı liste halinde ve her listenin toptan Millet Meclisinde oylanmaları gerektiği öne sürülerek, 1803 sayılı Af Kanunu hakkında bu yolda işlem yapılmayarak maddelerin ayrı ayrı oya sunulmuş olmaları, Anayasaya aykırılık nedeni sayılmış ve iptal kararı bu gerekçeye dayandırılmıştır.

Bu görüş, Anayasanın, hem 92. maddesine, hem de temel ilkelerine aykırı bulunmaktadır.

İptal kararının dayandırılması gereken düşünceler ise 2/7/1974 ve 28/11/1974 günlü ve (1974/19 - 1974/31), (1974/39 - 1974/51) sayılı Anayasa Mahkemesi kararlarına ilişkin karşıoy yazılarımda genişliğine belirtilmiş olduğundan tekrarı gereksiz bulunmuştur. (Resmî Gazete - günler: 12/7/1974, 29/1/1975; sayılar: 14943: S.9-12; 15133 :S. 19 - 20)

Söz konusu karşıoy yazılarımda açıklanan nedenlerle bu kararın gerekçesine katılmıyorum.

Üye

Muhittin Gürün

### **KARŞIOY YAZISI**

21/1/1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mahkememizin 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımın 2 numaralı bendinde açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun iptale ilişkin görüşlerine karşıyım.

Üye

Ahmet Salih Çebi

### **KARŞIOY YAZISI**

T.C. Anayasası 92 nci madde beşinci fıkra hükmünün işletilişi bakımından "oylanacak metin" ve "oylama usulü" için, 14943 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2/7/1974 gün ve 19/31 sayılı Mahkememiz kararına bağlı karşıoy yazımda açıkladığım,

Resmî Gazete'nin 21 Ocak 1975 günlü, 15125 sayısında yayımlanan Mahkememiz 28/11/1974 günlü kararına ek karşıoy yazımda iptal hükmü yürürlüğünün bir ileri tarihe bırakılması zorunluğu olarak işaretlediğim.

**Esas Sayısı:1977/117**

**Karar Sayısı:1977/113**

Görüş ve düşüncelerimle Anayasal denetime konu yapılan kuralın iptali gerekçesine ve iptal hükmü yürürlüğü için ayrı bir gün kararlaştırılmayışına karşıyım.

Üye

Nihat O.  
Akçakayalıoğlu